

Voorbeelduitwerking gespreksleidraad PTA Praktijkroute havo-Educatie

SLO, april 2024

Aan de hand van dit document kun je als ontwikkelteam met elkaar in gesprek gaan over het opzetten of verbeteren van het PTA Praktijkroute havo-Educatie.

Onderstaande vragen helpen je om gezamenlijk beredeneerde keuzes te maken die aansluiten bij het concept-examenprogramma (wettelijk kader), visie en beleid op schoolniveau en jullie wensen en inzichten op vakniveau. Bij elke vraag is ter illustratie een opzichzelfstaande voorbeelduitwerking opgenomen voor een PTA havo.

1. Wat is de onderwijsvisie van de school? Waarmee profileert jouw school zich? Wat is de visie van de school op de Praktijkroute havo-Educatie? Hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1

Bij ons op school is het curriculum in de bovenbouw voor alle leerlingen verrijkend en verdiepend van aard. Los van een goede en gedegen voorbereiding op de examens willen we onze havisten in de verschillende onderwijsprogramma's extra uitdagen en hebben we extra aandacht voor LOB.

De praktijkroute havo-Educatie staat los van de profielen en biedt daarom alle havisten de kans om zich verdere te bekwamen in nieuwe kennis en vaardigheden op het brede terrein van onderwijs en educatie. Zo kunnen ze actief lerend, heel concreet kennismaken met en proeven van 'later'.

Bijvoorbeeld zelf een educatieve game ontwikkelen, rondleiders of leraren observeren en van hen leren, stage lopen op een school of een sportles voorbereiden. Door de verschillende praktijkactiviteiten wordt de nieuwsgierigheid van de havist geprikkeld, de motivatie extra aangewakkerd, grenzen verlegd en (onvermoede) talenten ontdekt. Havisten kunnen hun nieuwe kennis en ervaringen vastleggen in een E(ducatie)-Portfolio.

2. Wat is de visie op toetsing en examinering van de school? En hoe wil je dit verwerken in het PTA van deze praktijkroute?

Voorbeeld 2

Binnen de Praktijkroute havo-Educatie is er bij ons ruimte voor individuele leerwensen van de havist. Samen met de havo-E-docent (of mentor) worden die leerwensen verkend en vastgelegd in het E-portfolio. Tijdens de E-reflectiegesprekken bespreken we de nieuwe kennis, vaardigheden en ervaringen die tijdens deze praktijkroute zijn opgedaan. We gaan bovenal in op het individuele groeiproces en de (nieuwe) inzichten van de havist. In het PTA markeren we de periode voor het uitvoeren van onderzoeks- en praktijkopdrachten en leggen we de momenten van praktijkbezoek, ministages en (tussentijdse) E-reflectiegesprekken vast.

3. Het schoolexamen heeft een afsluitend karakter dus een beperkt aantal toetsen (waaronder onderzoek, opdracht, ministage, portfolio) op eindniveau, met substantiële inhoud in plaats van voortgangstoetsen en huiswerkopdrachten. Hoe geef je dit vorm in je PTA?

Voorbeeld 3

Bij ons wordt worden alle onderdelen van de praktijkroute havo-Educatie afgesloten in havo 4; het voorexamenjaar. Het eindcijfer telt gedurende de pilotperiode nog niet mee als overgangscijfer naar havo 5 maar weegt in het examenjaar mee als 'extra' cijfer in het combinatiecijfer.

4. Wat is de gezamenlijke visie van het ontwikkelteam op de Praktijkroute havo-Educatie? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 4

Havisten hebben veelal behoefte aan een duidelijk beeld over nut en noodzaak van waarom er iets geleerd moet worden. Een praktijkroute als deze geeft leerlingen de mogelijkheid om heel concreet meer inzicht te krijgen in eigen waarden en drijfveren en zich te laten verrassen over soms nog onvermoede talenten. Doordat ze actief lerend nieuwe kennis en praktijkervaringen opdoen ontwikkelen ze een beeld van dit brede werkveld. Ze (leren) hierop reflecteren en kunnen onderbouwde stappen zetten richting mogelijke vervolgopleidingen. Het reflectiegesprek of Pré-gesprek met zowel medeleerlingen als de E-docent is daarom een vast onderdeel van het PTA.

5. Welke bronnen gebruik je bij het op-/bijstellen van je PTA?

Voorbeeld 5

Binnen ons ontwikkelteam gebruiken we in elk geval het concept-examenprogramma Praktijkroute havo-Educatie als onderlegger voor het PTA en stemmen dit af met de examencoördinator van onze school. Gedurende de pilot-periode van deze route benutten we ook de ervaring van de andere pilotscholen en de informatie van SLO hierover. Nadat we met een eerste cohort havisten dit concept-examenprogramma hebben beproefd zullen we ons onderwijsprogramma evalueren en waar nodig bijstellen. In dat geval zal ook het PTA aangepast worden voor een volgend schooljaar.

6. Hoe komen alle domeinen van het (concept) schoolexamen Praktijkroute havo-Educatie in balans aan bod in het PTA?

Voorbeeld 6

In ons onderwijsprogramma komen vanzelfsprekend alle vijf domeinen, domein A t/m domein E, conform het concept-examenprogramma aan bod. We laten de meer generieke kennis en vaardigheden uit domein A en de subdomeinen uit domein B daar waar mogelijk ook terugkomen in de andere domeinen. Domein D en domein E geven de specifieke kleur aan de Praktijkroute havo-Educatie. Domein C; loopbaanoriëntatie fungeert hierbij als belangrijke onderlegger.

In het PTA wordt tevens extra ruimte vastgelegd voor de benodigde externe p-activiteiten zoals de praktijkopdrachten en -onderzoek, presentaties van professionals, proeven op locatie of participeren door mini-stages.

7. In je PTA mag je onderwerpen opnemen die niet in het examenprogramma staan. Wat zijn de overwegingen om hier wel/niet voor te kiezen?

Voorbeeld 7

Omdat we op dit moment de Praktijkroute havo-Educatie als pilot beproeven hebben we ervoor gekozen om ons zoveel mogelijk te houden aan het concept-examenprogramma. Er is daarbinnen wel enige ruimte voor eigen inbreng van de leerling bijvoorbeeld bij het kiezen van tenminste twee verschillende educatieve werkvelden. Ook kan een havist bij ons op school een onderwerp uit deze praktijkroute verder uitdiepen als Profielwerkstuk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het uitwerken van een rondleiding voor groep 3 en groep 8 gekoppeld aan een thema vanuit Natuurmonumenten. Aan het verder inzoomen op (behapbare) thema's binnen pedagogiek of didactiek. Of heel concreet aan het ontwerpen van een cursusdag voor toekomstig junior-rondleiders in een museum. Op deze manier kan de praktijkroute havo-Educatie van 120 SLU worden uitgebreid met de 80 SLU van het Profielwerkstuk. Echter, voor het uitwerken van een Profielwerkstuk gelden speciale regels en afspraken die in een ander PTA worden vastgelegd.

8. Hoe passen de gekozen toetsvormen bij het doel van de verschillende toetsen in het PTA?

Voorbeeld 8

De verschillende toetsvormen die we tijdens deze praktijkroute inzetten sluiten aan op het onderliggend doel. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het geven van een presentatie naar aanleiding van praktijkonderzoek (bijvoorbeeld naar aanleiding van het opzetten van een leerlingpanel) of het regelmatig invullen van E-portfolio. Dit laatst gebeurt met het oog op het individuele leerproces van de havist en het bijbehorend reflecteren op nieuwe kennis, vaardigheden en ervaringen tijdens het E-gesprek.

9. Hoe worden de SE-toetsen over de leerjaren van de bovenbouw verdeeld?

Voorbeeld 9

Gedurende de pilot van dit concept-examenprogramma sluiten we havo-E af in het voorexamenjaar. Grofmazig verdelen we de domeinen als volgt; domein A en domein B zijn onderdeel van en fungeren als onderlegger voor de overige domeinen. Domein C Loopbaanoriëntatie 30 SLU, Domein D Werkvelden 30 SLU en domein E Programma specifieke kennis en vaardigheden 60 SLU. De laatste 'toets' is voor domein C; de presentatie van het PRE-dossier. De havist reflecteert voor de laatste keer op zijn eigen groei- en ontwikkelproces die gedurende deze praktijkroute vol nieuwe kennis, vaardigheden, inzichten en ervaringen heeft plaatsgevonden.

10. Hoe wordt het PTA Praktijkroute havo-Educatie afgestemd met de PTA's van de andere vakken?

Voorbeeld 10

Het PTA van deze praktijkroute staat gedurende de pilot bij ons op school op zichzelf. Wij hechten veel waarde aan meer praktijkgerichte componenten in het onderwijsprogramma voor onze havisten in de bovenbouw. Wellicht dat wij in de toekomst ook ruimte geven aan bijvoorbeeld het praktijkgerichte programma Technologie (pgp-T klein). Havo-E wordt afgesloten met een (extra) cijfer dat meetelt in het combinatiecijfer. De verslaglegging van het praktijkonderzoek dat de havist hiervoor in periode drie uitvoert telt bij Nederlands mee voor een SE-toets.

11. Hoe en met wie wordt het PTA periodiek geëvalueerd?

Voorbeeld 11

Ons ontwikkelteam voor het vak Praktijkroute havo-Educatie is samen met de examensecretaris verantwoordelijk voor de kwaliteit en de kwaliteitsborging van het PTA. Gezien de status van concept-examenprogramma hebben we halverwege ons eerste pilotjaar in havo-4 extra afstemming gehad met de examensecretaris omdat we iets wilden aanpassen in ons concept-onderwijsprogramma. Voordat we starten met een nieuw cohort examenleerlingen willen we met ons ontwikkelteam, de betrokken mentoren en decanen en in samenwerking de examencommissie ons concept-onderwijsprogramma en PTA evalueren en waar nodig bijstellen.